

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»**

**НАУКОВИЙ ВІСНИК
УЖГОРОДСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ**

Серія

**ПЕДАГОГІКА
СОЦІАЛЬНА РОБОТА**

Випуск 27

Ужгород – 2013

УДК 371; 378; 364
ББК 88.8

Науковий вісник Ужгородського національного університету:
Серія: «Педагогіка. Соціальна робота». – № 27

Редакційна колегія

- Головний редактор: **Козубовська І.В.** доктор педагогічних наук,
професор, завідувач кафедри соціології і соціальної роботи УжНУ
- Заступник головного редактора: **Бартош О.П.** кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри соціології і соціальної роботи УжНУ
- Відповідальний секретар: **Опачко М.В.** кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри педагогіки УжНУ
- Члени редколегії: **Гвоздяк О.М.** кандидат педагогічних наук,
професор, завідувач кафедри німецької філології УжНУ
Завгородня Т.К. доктор педагогічних наук,
професор кафедри педагогіки УжНУ
Староста В.І. доктор педагогічних наук,
професор кафедри педагогіки УжНУ
Щербан Т.Д. доктор психологічних наук,
професор кафедри психології УжНУ
Поліщук В.А. доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри
соціальної роботи Тернопільського національного педагогічного
університету ім.В.Гнатюка
Поліщук Ю.Й. доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри
соціальної педагогіки Тернопільського національного педагогічного
університету ім.В.Гнатюка

Рекомендовано до друку Вченою Радою
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»,
протокол № 1 від 01 лютого 2013 року

Журнал включено до переліку наукових фахових видань
з педагогічних дисциплін, затвердженого постановою
Президії ВАК України № 1-05/4 від 26 травня 2010 року.

З М І С Т

Бартош Олена. ДО ПРОБЛЕМИ ПІДНЯТТЯ СТАНДАРТІВ ПРАКТИЧНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ В ШОТЛАНДІЇ.....	9
Бойко Андріана. ПИТАННЯ РОДИННОГО ВИХОВАННЯ У ТВОРЧІЙ СПАДЩИНІ КОСТЯНТИНИ МАЛИЦЬКОЇ.....	13
Ваколя Зоряна. ВПЛИВ ПЕДАГОГІЧНИХ ТОВАРИСТВ ЗАКАРПАТТЯ НА СТАНОВЛЕННЯ Й РОЗВИТОК СИСТЕМИ ФАХОВОЇ ПЕРІОДИКИ в п.п.ХХ ст.	16
Валько Наталія, Кузьмич Людмила. ФОРМУВАННЯ ОБЧИСЛЮВАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТІВ У КОНТЕКСТІ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ ОСВІТИ.....	19
Варга Наталія. СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМНИЦТВА В УМОВАХ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА.....	22
Вовканич Маргарита. ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ СЕКСУАЛЬНОЇ САМОСВІДОМОСТІ ПІДЛІТКІВ У СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ.....	25
Гарাপко Віталія. ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ПЕДАГОГІЧНІЙ ОСВІТІ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ (НА ПРИКЛАДІ ВІДКРИТОГО УНІВЕРСИТЕТУ).....	27
Горбатюк Роман, Тулашвілі Юрій. МОБІЛЬНЕ НАВЧАННЯ ЯК НОВА ТЕХНОЛОГІЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	31
Горішна Надія. СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ПІДТРИМКА МОЛОДІЖНИХ ІНІЦІАТИВ У КРАЇНАХ ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ.....	34
Дарбишева Ольга. НАВЧАЛЬНО-ПОЛЬОВА ПРАКТИКА З МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ БІОЛОГІЇ В СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ БІОЛОГІЇ.....	38
Дацків Ірина. АВГУСТИН ВОЛОШИН ЯК ДИРЕКТОР УЖГОРОДСЬКОЇ ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКОЇ СЕМІНАРІЇ.....	41
Джежуль Тетяна. ЛАБОРАТОРНІ РОБОТИ МІЖПРЕДМЕТНОГО ЗМІСТУ ЯК ЗАСІБ РОЗКРИТТЯ ПРИКЛАДНОЇ СПРЯМОВАНОСТІ МАТЕМАТИЧНИХ ЗНАТЬ МАЙБУТНІХ СУДНОВОДІЇВ.....	43
Дмитришин Оксана. ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА.....	46
Доннік Марія. ТРУДОВА СОЦІАЛІЗАЦІЯ ВИХОВАНЦІВ СОЦІАЛЬНОГО ГУРТОЖИТКУ ДЛЯ ДІТЕЙ-СИРИТ ТА ДІТЕЙ, ПОЗБАВЛЕНИХ БАТЬКІВСЬКОГО ПІКЛУВАННЯ.....	48
Єнгалічева Ірина. СТИМУЛЮВАННЯ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ НАВЧАННЯ У ВНЗ.....	50
Спіхіна Марина, Коваленко Тамара. ФОРМУВАННЯ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ УМІНЬ БУДУВАТИ ЛОГІКО-ГРАМАТИЧНІ КОНСТРУКЦІЇ ПРИ ОПРАЦЮВАННІ РОЗУМОВИХ ОПЕРАЦІЙ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ.....	52
Золотова Ганна. СУТНІСТЬ І ЗМІСТ ПРОФІЛАКТИКИ АДИКТИВНОЇ ПОВЕДІНКИ ДІТЕЙ В УМОВАХ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ.....	56
Канюк Олександра. ДО ПИТАННЯ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ У ВНЗ.....	60
Карбованець Олена. ГРУПОВА ФОРМА ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ МЕДИЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ З МІКРОБІОЛОГІЇ.....	64
Карпова Вікторія. ТЕОРЕТИЧНЕ ОБГРУНТУВАННЯ ОСНОВ, ОСОБЛИВОСТЕЙ І СПЕЦИФІКИ НАПРЯМКІВ ПІДГОТОВКИ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	68
Клименюк Наталія, Стремецька Вікторія. СТУДЕНТСЬКИЙ ВОЛОНТЕРСЬКИЙ ГУРТOK ЯК ЗАСІБ ОПТИМІЗАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ.....	70
Ключкович Тетяна. ЕТАПИ ТА ОСОБЛИВОСТІ ТРАНСФОРМАЦІЇ СИСТЕМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ В СЛОВАЦЬКІЙ РЕСПУБЛІЦІ В КІН. ХХ – ПОЧ. ХХІ СТОЛІТТЯ.....	74
Козубовська Ірина, Бабинець Мирослава. ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ В СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІЙ СФЕРІ.....	78
Козубовський Ростислав. ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО ПРОФІЛАКТИЧНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ В ПРОЦЕСІ ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ДИТЯЧИХ ГРОМАДСЬКИХ ОБ'ЄДНАННЯХ.....	80
Коробова Ірина. ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ФІЗИКИ ДО КОНТРОЛЬНО-ОЦІНЮВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	82
Косило Христина. ІДЕЇ ТРУДОВОГО ВИХОВАННЯ У ПЕДАГОГІЧЕЇ СПАДЩИНІ Г.ВРЕЦЬОНИ ТА В. СУХОМЛІНСЬКОГО.....	86
Красовська Наталія. ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ ЕКОНОМІСТІВ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ ВИЩОЇ ШКОЛИ.....	89
Крупа Валентина. ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ.....	93

Кузан Надія. ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОГО СТАВЛЕННЯ ДО ПРАЦІ В ПІДЛІТКІВ (50 – 60-ті рр. ХХ ст.).....	96
Кушнір Іван. ЗМІСТ МАРКЕТИНГОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ КЕРІВНИКІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ І-ІІ РІВНІВ АКРЕДИТАЦІЇ	99
Литвиненко Олександр. РІВНІ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ-ПЕДАГОГІВ ДО ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОГО ПРОЕКТУВАННЯ	102
Лоїк Галина. АКТУАЛІЗАЦІЯ МОТИВІВ ПРОФЕСІЙНОГО ЗРОСТАННЯ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ ТУРИЗМУ ЗАСОБАМИ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ	106
Луценко Григорій. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ФІЗИКО-МАТЕМАТИЧНОГО ПРОФІЛЮ (В УМОВАХ ФУНДАМЕНТАЛІЗАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ).....	109
Масленнікова Діана, Попова Тетяна, Прудкий Олександр. РОЗВИТОК ФІЗИЧНИХ ЗНАНЬ УЧНІВ ЗАСОБАМИ ПРЕДМЕТНИХ І МІЖПРЕДМЕТНИХ ЕКСКУРСІЙ ДО МУЗЕЮ	112
Машкаринець-Бутко Анжеліка. ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ДІТЕЙ-ВИХОВАНЦІВ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ШКІЛ-ІНТЕРНАТІВ	116
Мельничук Ірина, Яцишина Ольга. ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ МЕДИЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ	119
Михайлишин Уляна. ЛІНГВООСВІТА В ДОХРИСТИЯНСЬКИЙ ПЕРІОД.....	122
Одінцов Микола. СТВОРЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА ЩОДО ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ ТЕХНІЧНИХ ЗАКЛАДІВ МЕТОДАМИ І ЗАСОБАМИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ	124
Околович Олександр. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ	127
Оленюк Ірина. ПОЄДНАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА УПРАВЛІНСЬКИХ ВПЛИВІВ НА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТТЯХ З ФІЗИКИ	129
Онищук Анжела. СПЕЦИФІКА ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ ДО ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ	132
Опачко Магдалина. ПРИНЦИПИ РЕАЛІЗАЦІЇ ЦІЛЕЙ ДИДАКТИЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ	135
Оршанський Леонід, Курач Микола. ДИЗАЙН ЯК КУЛЬТУРНО-ЦІННІСНА УНІВЕРСАЛІЯ	138
Павлюк Олена. СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ТА ПЕДАГОГІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ РОЗВИТКУ ШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХХ СТОЛІТТЯ	141
Палихата Елеонора. ФОРМУВАННЯ ПУНКТУАЦІЙНИХ УМІНЬ І НАВИЧОК УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ.....	143
Пастух Наталія. ПРОБЛЕМА ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ „СОЦІАЛЬНА ІНСТИТУЦІЯ” У НАУКОВІЙ ЛІТЕРАТУРІ.....	146
Пелін Олександр. НОВИЙ ПІДХІД ДО ВИМІРУ ДОВІРИ ГРОМАДЯН ДО ОРГАНІВ ВЛАДИ ТА БАЗОВИХ СОЦІАЛЬНИХ ІНСТИТУТІВ	148
Перута Ірина. ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ОСНОВНИХ ДЕФІНІЦІЙ ДОСЛІДЖЕННЯ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ НА ОСНОВІ АКМЕОЛОГІЧНОГО ПІДХОДУ	151
Поліщук Віра. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ РЕАЛІЗАЦІЇ ЗАРУБІЖНИХ ПІДХОДІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ І СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ В УКРАЇНІ	154
Поліщук Юрій. ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ ДО ПРОФІЛАКТИКИ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ ПІДЛІТКІВ.....	156
Пришляк Оксана. ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК ПЕДАГОГІВ У США І ФРН	159
Растопчина Оксана. ДІАГНОСТУВАННЯ У ПЕРЕДБАЧЕННІ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ З ПРИРОДНИЧО-МАТЕМАТИЧНИХ ДИСЦИПЛІН	162
Ратинська Оксана. СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОФІЛАКТИКА ЕМОЦІЙНИХ ПЕРЕВАНТАЖЕНЬ У ПІДЛІТКІВ	164
Розлуцька Галина. ВАРТІСНІ ПРОРИТЕТИ У ПЕДАГОГІЧНІЙ СПАДЩИНІ АВГУСТИНА ВОЛОШИНА.....	167
Рюль Вікторія. ПОРУШЕННЯ В СОЦІАЛІЗАЦІЇ ДІТЕЙ ТРАНСКОРДОННИХ ТРУДОВИХ МІГРАНТІВ (НА ПРИКЛАДІ ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ)	170
Сивохоп Едуард, Маріонда Іван. САМОПІЗНАННЯ ЯК ДИНАМІЧНИЙ, ЯКІСНИЙ, ІНТЕГРАТИВНИЙ ПРОЦЕС Я-КОНЦЕПЦІЇ ОСОБИСТОСТІ	173
Сліпухіна Ірина, Лахін Борис. ЕЛЕМЕНТИ ПРОБЛЕМНОГО НАВЧАННЯ В КУРСІ ЗАГАЛЬНОЇ ФІЗИКИ: ЗАСТОСУВАННЯ ЕФЕКТУ ДОПЛЕРА В НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ І ТЕХНІЦІ	175
Слозанська Ганна. ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ РЕАЛІЗАЦІЇ АВСТРАЛІЙСЬКОГО ДОСВІДУ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ В УКРАЇНІ	178
Слюсар Тетяна. КУЛЬТУРА ПРОФЕСІЙНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО СПІЛКУВАННЯ	181
Смужаниця Діана МОРФОЛОГІЧНІ МОДЕЛІ ТЕРМІНОТВОРЕННЯ В ЮРИДИЧНІЙ ТЕРМІНОЛОГІЇ	183

Сойма Наталія. ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ ДЕЗАДАПТАЦІЇ У ПІДЛІТКІВ.....	186
Сопко Руслана. ПОСЛУГИ ЛЮДЯМ ПОХИЛОГО ВІКУ В УКРАЇНІ	188
Сорока Ольга, Банкул Лариса. МУЗИКОТЕРАПІЯ ЯК ІННОВАЦІЙНА ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНА ТЕХНОЛОГІЯ ДЛЯ РОБОТИ З МОЛОДШИМИ ШКОЛЯРАМИ	192
Сорочинська Віра. ВПЛИВ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ НА СОЦІАЛЬНЕ СТАНОВЛЕННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ.....	195
Стойка Олеся ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ В США І ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ.....	199
Сулим Наталія. НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ АНГЛІЇ ТА ШОТЛАНДІЇ	202
Тарасова Ольга. ПРОБЛЕМА СТАНДАРТИЗАЦІЇ ПРОГРАМ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАГІСТРІВ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН У ВИЩІЙ ШКОЛІ УКРАЇНИ	205
Товканець Ганна. ІСТОРИОГРАФІЧНИЙ ОГЛЯД ПРОБЛЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ У ВИЩІЙ ШКОЛІ ЧЕХІЇ І СЛОВАЧЧИНИ	208
Товканець Оксана. ГОТОВНІСТЬ ПЕДАГОГІВ ДО РОБОТИ З ВАЖКОВИХОВУВАНИМИ ПІДЛІТКАМИ ЯК УМОВА ПРОФІЛАКТИКИ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ	212
Туряниця Василь, Шанта Іван. ФОРМУЛА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ІННОВАЦІЙ В ОСВІТІ.....	215
Філіпенко Ірина, Луценко Вадим. РАЦІОНАЛЬНИЙ ПІДХІД ТА МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ НАУКОВОГО ІНЖЕНЕРНОГО МИСЛЕННЯ.....	217
Харченко Людмила. ФОРМУВАННЯ ІНІЦІАТИВНОСТІ СТУДЕНТІВ МОЛОДШИХ КУРСІВ У НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ	219
Цвяк Лариса. НАВЧАННЯ КУРСАНТІВ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНИХ ТЕКСТІВ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ	222
Черепаня Наталія. ПЕДАГОГІЧНІ ДЕТЕРМІНАНТИ ГОТОВНОСТІ ДИТИНИ ДО НАВЧАННЯ У ШКОЛІ	225
Шебень Володимир. ПІДГОТОВКА ВЧИТЕЛІВ В КОНТЕКСТІ ШКІЛЬНОЇ РЕФОРМИ.....	229
Шостаківська Надія. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ ЗАСОБАМИ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ.....	231
Юрків Ярослава. СУТНІСТЬ ТА ЗМІСТ СОЦІАЛЬНОГО ФЕНОМЕНУ «НАСИЛЬСТВО В СІМ'ї»	234

CONTENT

Bartosh Olena. TO THE ISSUE OF RAISING THE SOCIAL WORK STANDARDS IN SCOTLAND.....	9
Boiko Andriana. ISSUES ON FAMILY EDUCATION IN A CREATIVE HERITAGE OF KOSTIANTYNA MALYTSKA.....	13
Vakolia Zoriana. THE INFLUENCE OF PEDAGOGICAL SOCIETIES IN TRANSCARPATHIAN REGION ON THE FORMATION AND DEVELOPMENT OF PROFESSIONAL PERIODICALS IN THE FIRST HALF OF THE TWENTIETH CENTURY	16
Valko Natalia, Kuzmych Lyudmila. FORMING THE STUDENTS' COMPUTER CULTURE IN THE CONTEXT OF INFORMATION EDUCATION	19
Varga Natalia. SOCIAL RESPONSIBILITY OF BUSINESS UNDERTAKING IN CONDITIONS OF MODERN SOCIETY	22
Vovkanych Margaryta. PROBLEMS OF TEENAGER SEXUAL SELF-CONSCIOUSNESS IN THE MODERN SOCIETY	25
Garapko Vitaliya. EXPERIENCE OF MAKING USE OF INFORMATIONAL TECHNOLOGIES IN THE PEDAGOGICAL EDUCATION OF GREAT BRITAIN (ON THE EXAMPLE OF OPEN UNIVERSITY)	27
Gorbatiuk Roman, Tulashvili Yuriy. MOBILE LEARNING AS A NEW TECHNOLOGY OF HIGHER EDUCATION.....	31
Gorishna Nadiya. SOCIAL-PEDAGOGICAL SUPPORT OF YOUTH INITIATIVES IN THE COUNTRIES OF WESTERN EUROPE	34
Darbysheva Olga. TRAINING FIELD PRACTICE IN METHODS OF TEACHING BIOLOGY IN THE TRAINING OF FUTURE BIOLOGY TEACHERS	38
Datskiv Iryna. AUGUSTINE VOLOSHYN AS THE DIRECTOR OF THE GREEK-CATHOLIC TEACHER TRAINING SEMINARY.....	41
Dzhezhul Tetyana. LABORATORY WORKS WITH INTERSUBJECT CONTENT AS A MEANS OF DISCLOSURE OF APPLIED ORIENTATION OF MATHEMATICAL KNOWLEDGE OF FUTURE SKIPPERS	43
Dmytryshyn Oksana. TO THE ISSUE OF FORMATION OF PEDAGOGS RESEARCH CULTURE IN FUTURE PEDAGOGUES.....	46
Donnik Mariya. LABOUR SOCIALIZATION OF STUDENTS OF SOCIAL HOSTELS FOR ORPHANS AND CHILDREN DEPRIVED OF PATERNAL CARE	48
Yenhalycheva Iryna. STIMULATION THE FUTURE FUTURE TEACHERS OF PRIMARY SCHOOLS FOR PEDASGOGIC ACTIVITIES IN THE HIGHER EDUCATIONAL ESTABLISHMENTS	50
Yepikhina Maryna, Kovalenko Tamara. FORMATION IN YOUNGER STUDENTS ABILITIES TO DEVELOP LOGICAL GRAMMATICAL CONSTRUCTIONS WHILE PERFORMING METALLY OPERATIONS ON MATH LESSON	52
Zolotova Ganna. MEANING AND CONTENT OF PREVENTING CHILDREN'S ADDICTIVE BEHAVIOUR IN CONDITIONS OF TERRITORIAL COMMUNITY	56
Kanyk Olexandra. TO THE ISSUE OF FOREIGN LANGUAGE COMMUNICATIVE COMPETENCY OF FUTURE SPECIALISTS IN HIGHER EDUCATIONAL ESTABLISHMENTS	60
Karbovanets Olena. GROUP FORM OF STUDYING ORGANIZATION OF MEDICAL STUDENTS IN MICROBIOLOGY	64
Karpova Victoriya. THEORETICAL JUSTIFICATION OF BASIS, FEATURES AND SPECIFICS OF DIRECTIONS IN TRAINING SOCIAL WORKERS FOR PROFESSIONAL ACTIVITIES	68
Klymenyuk Nataliya, Stremetska Victoriya. STUDENT'S VOLUNTEER CIRCLE AS A WAY OF OPTIMIZATION OF FUTURE SOCIAL WORKERS' PROFESSIONAL TRAINING	70
Klyuchkovych Tetyana. THE STAGES AND PECULIARITIES OF THE TRANSFORMATION OF HIGHER EDUCATION SYSTEM IN THE SLOVAK REPUBLIC AT THE END OF THE XX - THE BEGINNING OF THE XXI CENTURIES.....	74
Kozubovska Iryna, Babynets Myroslava. FEATURES OF PROFESSIONAL ACTIVITY OF SOCIAL WORKERS IN SOCIAL AND ECONOMIC SPHERES.....	78
Kozubovskyy Rostyslav. FORMING THE READINESS OF FUTURE SOCIAL WORKERS TO PREVENTIVE WORK WITH CHILDREN IN THE PROCESS OF VOLUNTEERING IN THE CHILD PUBLIC ASSOCIATIONS	80
Korobova Iryna. TRAINING THE FUTURE TEACHER OF PHYSICS FOR THE CONTROL AND EVALUATION ACTIVITY.....	82
Kosylo Khrystyna. IDEAS OF LABOUR EDUCATION IN PEDAGOGICAL ERITAGE OF H.VRETSYONA AND V. SUKHOMLYNSKY	86
Krasovska Nataliya. TO THE ISSUE OF ECONOMISTS TRAINING IN CONDITIONS OF HIGH SCHOOL TRANSFORMATION	89
Krupa Valentyna. PEDAGOGIC CONDITIONS OF FORMATION OF PROFESSIONAL COMPETENCE OF FUTURE SPECIALISTS IN PHYSICAL REHABILITATION	93

Kuzan Nadia. THE FORMATION OF A POSITIVE ATTITUDE TO LABOUR IN TEENAGERS (50 s - 60-s OF THE XX CENTURY).....	96
Kyshnir Ivan. THE CONTENT OF MARKETING COMPETENCE OF MANAGERS OF HIGHER EDUCATIONAL ESTABLISHMENTS OF I –II LEVELS OF ACCREDITATION	99
Lytvynenko Olexandr. LEVELS OF READINESS OF FUTURE ENGINEERS–TEACHERS' FOR THE PROFESSIONAL AND PEDAGOGICAL PROJECTING.....	102
Loic Galyna. UPDATING THE MOTIVES OF PROFESSIONAL GROWTH OF FUTURE TOURISM MANAGERS BY MEANS OF INFORMATIONAL TECHNOLOGIES	106
Lucenko Grygoriy. PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL CONDITIONS OF TRAINING ORGANIZATION OF PHYSICAL AND MATHEMATICAL PROFILE SPECIALIST (IN CONDITIONS OF FUNDAMENTALISATION OF PROFESSIONAL EDUCATION).....	109
Maslennikova Diana, Popova Tatiana, Prudkyy Olexandr. DEVELOPMENT OF KNOWLEDGE IN PUPILS ON PHYSICS BY MEANS OF OBJECTIVE AND INTERDISCIPLINARY EXCURSIONS TO MUSEUMS.....	112
Mashkarynets-Butko Angelica. SPECIFICITY OF DEVELOPMENT OF CHILDREN EDUCATED IN SECONDARY BOARDING SCHOOLS.....	116
Melnychuk Iryna, Yatsyshyna Olga. PECULIARITIES OF PROFESSIONAL TRAINING OF INTERNATIONAL STUDENTS IN MEDICAL UNIVERSITIES.....	119
Mykhaylyshyn Uliana. LINHGUA EDUCATION IN THE PRE-CHRISTIAN PERIOD	122
Odintsov Mykola. CREATING THE LEARNING ENVIRONMENT FOR THE PROMOTION OF HEALTHY LIFESTYLE OF STUDENTS IN HIGHER TECHNICAL INSTITUTIONS BY METHODS AND MEANS OF PHYSICAL EDUCATION AND SPORT.....	124
Okolovych Olexandr. THEORETICAL ASPECTS IN FORMING THE CULTURE OF PROFESSIONAL COMMUNICATION OF FUTURE PEDAGOGUES	127
Olenyuk Iryna. COMBINATION OF INFORMATION TECHNOLOGIES AND MANAGEMENT INFLUENCE ON PRACTICAL PHYSICS LESSONS	129
Onyshuk Anjela. SPECIFICITY OF TRAINING FUTURE INTERPRETERS FOR THE PROFESSIONAL COMMUNICATION	132
Opachko Magadyla. PRINCIPLES OF DIDACTIC MANAGEMENT IMPLEMENTATION	135
Orshansky Leonid, Kurach Mykola. DESIGN AS CULTURAL VALUE UNIVERSALITY	138
Pavliuk Olena. SOCIAL ECONOMIC AND PEDAGOGIC PRECONDITIONS OF DEVELOPMENT OF SCHOOL EDUCATION IN UKRAINE IN THE SECOND HALF OF XX CENTURY	141
Palykhata Eleanora. FORMATION OF PUNCTUATION SKILLS OF PRIMARY SCHOOL PUPILS	143
Pastykh Nataliya. TO THE ISSUES OF DEFINING THE CONCEPT OF „SOCIAL INSTITUTION” IN THE SCIENTIFIC LITERATURE	146
Pelin Olexandr. A NEW APPROACH TO MEASUREMENT OF PUBLIC TRUST TO THE AUTHORITIES AND SOCIAL INSTITUTIONS.....	148
Peruta Iryna. THEORETICAL ANALYSIS OF KEY DEFINITIONS OF RESEARCHING THE READINESS FOR PROFESSIONAL ACTIVITY OF FUTURE SOCIAL WORKERS ON THE BASIS OF ACMEOLOGICAL APPROACH	151
Polishchuk Vira. ORGANIZATIONAL AND PEDAGOGIC ASPECTS OF THE IMPLEMENTATION OF FOREIGN APPROACHES TO THE PROFESSIONAL TRAINING OF SOCIAL WORKERS AND SOCIAL PEDAGOGUES IN UKRAINE	154
Polishchuk Yuriy. FEATURES OF TRAINING THE FUTURE SOCIAL PEDAGOGUES TO THE PREVENTION OF DEVIANT BEHAVIOR AMONG ADOLESCENTS.....	156
Pryshlyak Oksana. PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF PEDAGOGUES IN THE USA AND GERMANY.....	159
Rastopchina Oksana. DIAGNOSTICS IN PREDICTING THE RESULTS OF EDUCATIONAL PROCESS IN NATURAL AND MATHEMATICAL SCIENCES	162
Ratynska Oksana. SOCIAL-PEDAGOGIC PREVENTION OF EMOTIONAL OVERLOADS IN TEENAGERS.....	164
Rozlutska Galyna. VALUE PRIORITIES IN PEDAGOGICAL HERITAGE OF AUGUSTIN VOLOSHIN	167
Riul Victoria. DEVIATIONS IN THE SOCIALISATION OF CHILDREN OF TRANSBORDER MIGRANT WORKERS (ON THE EXAMPLE OF ZAKARPATTIA REGION)	170
Syvokhop Eduard, Marionda Ivan. SELF–CONSCIOUSNESS AS A DYNAMIC, HIGH QUALITY, INTEGRATIVE PROCESSES OF SELF-CONCEPT OF PERSONALITY.....	173
Slipukhina Iryna, Lakhin Borys. ELEMENTS OF PROBLEM–BASED LEARNING IN THE COURSE OF GENERAL PHYSICS: APPLICATION OF DOPPLER EFFECT IN RESEARCH AND TECHNOLOGY	175
Slozanska Ganna. ORGANIZATIONAL ASPECTS OF AUSLRAIAN EXPERIENCE OF SOCIAL WORKERS' TRAINING	

REALIZATION IN UKRAINE.....	178
Sliusar Tetyana. CULTURE OF PROFESSIONAL PEDAGOGICAL COMMUNICATION.....	181
Smuzhanytsya Diana. MORPHOLOGIC MODELS OF TERM FORMATION SYSTEM IN LAW TERMINOLOGY (on the example of the Frenach and the Ukrainian languages).....	183
Soyma Nataliya. WAYS OF DISADAPTATION FORMATION IN ADOLESCENTS.....	186
Sopko Ruslana. SURVIVES TO THE ELDERLY IN UKRAINE.....	188
Soroka Olga, Bankul Larysa. MUSIC THERAPY AS INNOVATIONAL HEALTH PRESERVING TECHNOLOGY FOR THE WORK WITH YOUNGER PUPILS.....	192
Sorochynska Vira. THE IMPACT OF MASS MEDIA ON THE STUDENTS' SOCIAL DEVELOPMENT.....	195
Stoyka Olesya. SOME PECULIARITIES OF THE DEVELOPMENT OF HIGHER EDUCATION AND THE PROFESSIONAL TRAINING OF SPECIALISTS IN USA.....	199
Sulym Nataliya. NORMATIVE REGULATION OF TRAINING OF FUTURE ENGLISH TEACHERS IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS IN ENGLAND AND SCOTLAND.....	202
Tarasova Olga. TO THE ISSUE OF STANDARDIZATION OF TRAINING PROGRAMMES OF INTERNATIONAL RELATIONS MASTERS IN THE GRADUATE SCHOOL OF UKRAINE.....	205
Tovkanets Ganna. HISTORIOGRAPHIC REVIEW OF PROBLEMS OF ECONOMIC EDUCATION IN HIGHER SCHOOL OF THE CZECH REPUBLIC AND SLOVAKIA.....	208
Tovkanets Oksana. READINESS OF TEACHERS TO THE WORK WITH MALADJUSTED ADOLESCENTS AS A CONDITION FOR THE PREVENTION OF DEVIANT BEHAVIOR.....	212
Turyanytsya Vasyl, Shanta Ivan. FORMULA OF EFFICIENCY INNOVATION EFFECTIVENESS IN EDUCATION.....	215
Filippenko Iryna, Lucenko Vadym. RATIONAL APPROACH AND MODEL OF FORMING THE SCIENTIFIC ENGINEERING THOUGHT.....	217
Kharchenko iudmyla. THE FORMATION OF THE INITIATIVE OF STUDENTS OF YOUNGER COURSES TO EDUCATIONAL-COGNITIVE ACTIVITY.....	219
Tsvyak Larysa. TEACHING THE CADETS FOR THE INTERPRETATION OF PROFESSIONALLY ORIENTED TEXTS ON FOREIGN LANGUAGE LESSONS.....	222
Cherepanya Natalia. PEDAGOGIC DETERMINANTS OF CHILD'S READINESS FOR SCHOOL.....	225
Sheben Vladimir. TEACHERS TRAINING IN THE CONTEXT OF SCHOOL REFORM.....	229
Shostakivska Nadiya. EXPERIMENTAL STUDY OF PROFESSIONAL COMPETENCE OF FUTURE ECONOMISTS BY MEANS OF INTERACTIVE TECHNOLOGIES.....	231
Yurkiv Yaroslava. NATURE AND CONTENT OF THE SOCIAL PHENOMENON OF «VIOLENCE IN THE FAMILY».....	234

процеси. При цьому виривання електрона відбувається за рахунок одночасного поглинання декількох фотонів одним електроном. Це приводить до зникнення певної червоної границі фотоелектричного ефекту і до появи залежності кінетичної енергії електрона від інтенсивності падаючого світла. У результаті фотоелектричний ефект здобуває класичні риси, що відповідає розширенню області застосування класичної оптики. Слід звернути увагу студентів на те, що в часи Герца й Столетова застосовувалися джерела випромінювання, інтенсивність яких практично виключала можливість багатифотонного поглинання. Ці обставини зіграли, по

суті, прогресивну роль, тому що наявність сверхінтенсивних джерел світла типу лазерів привело б до занадто складної сукупності експериментальних даних, що не уклілися б в просту схему рівняння Ейнштейна для фотоелектричного ефекту.

Висновки. Тільки діалектична комбінація дедуктивного й індуктивного методів забезпечує розвиток науки.

Перспективи подальших досліджень полягають у спробі розвитку методів наукової творчості студентів та виховання наукового мислення за рахунок використання раціонального підходу до структурування занять.

Література і джерела

1. Сент-Дьєрдьї А. Введение в субмолекулярную биологию/ А.Сент-Дьєрдьї – М.: Изд-во “Наука”, 1964. –114 с.
2. Психология обучения: Учеб. пос. / Под. ред. В.В. Давыдова, Б.С. Волкова, М.И. Володарской и др. – М.: Б.им. Ленина, 1978. – 69 с.
3. Фридман Л.М. Психологический справочник учителя /Л.М.Фридман, Н.Ю.Кулагина – М.: Просвещение, 1991. – 288 с.
4. Тамм И.Е. Основы теории электричества/ И.Е.Тамм – М.: Изд-во “Наука”, 1974. – 275 с.
5. Сергієнко В.П. Інтеграція фундаментальності та професійної спрямованості курсу загальної фізики у підготовці сучасного вчителя: Монографія/ В.П.Сергієнко – К.: НПУ, 2004. – 382 с.
6. Асмус В.Ф. Проблемы интуиции в философии и математике/ В.Ф.Асмус. – М.:Просвещение, 1965. – 235 с.

Актуальность материала статьи обусловлена большой значимостью дисциплины физики в процессе познания мира и связи ее с явлениями материального мира. Методические навыки, полученные на занятиях по физике, играют особенно важную роль в процессе интеграции дисциплин, особенно если эти дисциплины принадлежат к принципиально разным отраслям человеческой деятельности. В статье рассматривается формирование и развитие мировоззрения студентов. Это одна из важнейших задач курса физики, учитывающая при этом интенсификацию обучения, оптимизацию практической подготовки студентов и усиление индивидуального подхода.

Ключевые слова: интеграция дисциплин, ядро информации, методы преподавания, конфликтная педагогика.

Actuality of material, presented in the article, is conditioned by large meaningfulness of discipline of physics in the process of cognition of the world and general connection with the phenomena of the material world. Methodical skills, got on physics lessons, play an especially important role in the process of integration to “other” disciplines, especially if these disciplines belong to different industries of human activity. We consider the formation and development of outlook of students.

Key words: integration of disciplines, the core of information, teaching methods, conflict education.

УДК 378.091.212.7

ФОРМУВАННЯ ІНІЦІАТИВНОСТІ СТУДЕНТІВ МОЛОДШИХ КУРСІВ У НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

*Харченко Людмила Павлівна
м.Луганськ*

У статті обґрунтовано актуальність проблеми формування ініціативності студентів молодших курсів, розкрито сутність поняття «ініціатива», її зв'язок з вольовими якості особистості. Вольові дії діляться на прості (носять одноактний характер: мета – виконання) і складні (являють собою складний психологічний акт, де між метою і виконанням як проміжної ланки виступає міркування – діяти або утриматися від дії, в якому напрямку і якими засобами). Самонавчання і організована навчально-пізнавальна діяльність є умовою формування ініціативності. Ініціативність по-різному проявляється в різних сферах і видах діяльності (пізнавальної, ігрової, трудової, художньо-творчої тощо). Проаналізовано модель ініціативності, що складається з компонентів: мотиваційно-ціннісного, когнітивного, емоційно-вольового, діяльностного.

Ключові слова: компетентність, вольові якості, рівні розвитку ініціативності.

Успішність кардинальних змін, що відбуваються у всіх сферах соціокультурної дійсності, значною мірою залежить від вчасної та оптимальної включеності людини в перетворювальну діяльність. Сьогодні, в умовах модернізації освіти, як ніколи,

необхідний фахівець, здатний до самостійного та нестандартного вирішення професійних завдань, активний та ініціативний.

Подібний підхід до підготовки спеціаліста орієнтує практиків на формування та розвиток такої особистісної характеристики, як ініціативність, яка могла б служити показником професійного становлення, прагнення особистості до активної, творчої діяльності.

Особливо гостро стоїть завдання формування ініціативності студентів молодших курсів, яке на практиці представлено як не масове явище. Не завжди активно, свідомо бере участь студент в житті свого колективу, не завжди спостерігається потреба у придбанні знань, а також у самоосвіті, саморегуляції, висування і реалізації новаторських ідей і пропозицій. Це пов'язано з відсутністю реальних механізмів включення студентів молодших курсів в активну і самостійну діяльність, орієнтовану на розкриття творчого потенціалу. Тому метою нашої статті є – формування ініціативності студентів молодших курсів у навчально-пізнавальній діяльності.

Проблема формування ініціативності студентів ВНЗ вивчається ученими: О. Абдуліною, Е. Ануфрієвою, Л. Бородіною, М. Вайсфельдом, С. Гапоною, А. Єршовою, О. Крюковою, А. Лопатіною, Ю. Міславським, Е. Пряжніковою, В. Серіковою та

ін.

Сучасна психолого-педагогічна література дає два визначення категорії «ініціативність», які можуть конкурувати між собою: ініціативність як психічний імпульс до нових кроків, до дій-відхилень і ініціативність як творчість нових ідей. М. Вайсфельд вважає, що «...людина, позбавлена ініціативи, ...порівняно невелика, що перебуває в її розпорядженні сферою зовнішнього фізичного світу, невеликою кількістю матеріалу» [1], а це, у свою чергу, обмежує людську діяльність взагалі, і її вплив на перетворення навколишнього світу, зокрема.

Не секрет, що ініціатива співвідноситься з інтелектуальним розвитком. Інтелект проявляється в здатності постановки мети. У багатьох випадках повинна бути поставлена мета, щоб ініціативний імпульс не сліпо штовхав на дію, а мав певний напрямок; у людини має бути уявлення про той або інший крок, щоб ініціатива спонукала нас зробити його. Таким чином, ініціатива, щоб бути дієвою, повинна бути цілеспрямованою, не імпульсивною у своєму прояві, а усвідомленою.

Величезну роль в ініціативності, крім інтелектуальних даних, грають багатство уяви, вміння побачити перспективи, здатність народжувати ідеї. Для людини характерні виборчі вчинки і дії, навмисно спрямовані на досягнення певної мети, незважаючи ні на які перешкоди. Такі розумні дії щодо втілення думок і почуттів забезпечує воля.

Вольові дії діляться на прості (носять одноактний характер: мета – виконання) і складні (являють собою складний психологічний акт, де між метою і виконанням як проміжної ланки виступає міркування – діяти або утриматися від дії, в якому напрямку і якими засобами). Воля передбачає здатність регулювати свою поведінку на підставі спільних принципів, переконань, ідей, тому вимагає самоконтролю, вміння керувати собою і панувати над своїми бажаннями.

Таким чином, вольова дія – свідомо, цілеспрямована дія, за допомогою якої людина планово здійснює поставлену перед нею мету, підпорядковуючи свої імпульси свідомому контролю і змінюючи навколишню дійсність у відповідності зі своїм задумом.

Тому ініціативність нерідко бачиться як найважливіша вольова властивість людини, багато в чому залежить від світогляду. Всі вольові властивості формуються і розвиваються в процесі діяльності – ігровій, навчальній, трудовій. Неодмінною умовою для виховання волі, а отже, й ініціативності є формування морального світогляду, засвоєння принципів моралі, розвиток громадських почуттів, обов'язку і відповідальності.

Для формування ініціативності необхідно виховання волі: поставити перед людиною благородні цілі, прищепити їй здатність керувати собою. Потрібно створювати такі умови, при яких учні самостійно ставили перед собою цілі і впевнено брали б на себе відповідальність. При цьому не слід забувати про такі фактори, як громадську думку, роль колективу, здатного стати міцною опорою у виховній роботі. Функціональна значимість колективних відносин полягає в наступному:

1) колектив є зовнішнім стимулятором активності учня, що проявляється у вигляді громадської думки, прямих і непрямих вимог колективу і т. п.;

2) завдання колективу, його інтереси, ідеали і т.п. можуть виступати в якості мотивів вольової активності учня, коли діяльність виповнюється заради колективу;

3) колектив може також сприяти самостимуляцію учнями своєї активності. У цих випадках він спонукає себе, наприклад, уявити те, як колектив поставиться до того чи іншого його вчинку, які наслідки його чекають при невиконанні вимог колективу, яке місце займе в колективі, якщо виявить високу активність.

Головна властивість вольової активності – ініціативність – являє собою вміння працювати творчо. Ознаками цієї властивості є:

- творчий підхід, вигадка, прагнення до раціоналізації;
- участь у здійсненні розумного нововведення, доброго

починання, яке витікає від інших;

- активна підтримка колективу в реалізації намічених планів;

- прагнення проявити ініціативу в незвичній обстановці. Кожна вольова властивість визначається за трьома параметрами (такий підхід полегшує завдання цілеспрямованого та планомірного формування ініціативності):

1) широта вольової властивості визначається кількістю видів діяльності, в яких вона чітко проявляється;

2) сила вольової властивості характеризується ступенем порушення вольових зусиль, спрямованих на подолання перешкод;

3) стійкість вольової властивості – це сталість проявів вольових зусиль в однотипних ситуаціях [2].

Воля – не вроджене явище, вона формується в процесі всього життя людини.

Ініціатива нерозривно пов'язана з творчістю, творчою енергією. Ініціативна людина не боїться творчого ризику.

У зв'язку із зростанням самосвідомості можливості розвитку якостей особистості студентів молодших курсів, зокрема ініціативності, зростають. Важливо підвести студентів до необхідності розуміння своїх особливостей, що впливають на їх прагнення до розвитку в себе важливих соціальних властивостей.

Ініціативність – це не тільки бажання виразити себе, але і презентація особистості в соціально-психологічному, міжособистісному просторі. Ініціативність – здійснювана за власним спонуканням суб'єкта форма активності, що включає сміливість у висловленні своєї думки, рішучість у виробленні конкретних пропозицій і готовність їх здійснити, вміння розміряти свої можливості з масштабом вирішуваних проблем, бачити шляхи вирішення завдань, що стоять перед суспільством, колективом. Тому не випадково формування ініціативності, зокрема студентів молодших курсів, є однією з найважливіших проблем морального виховання особистості.

Будучи проявом особистого інтересу і творчого відношення до діяльності, ініціативність виступає як причина початку і розгортання діяльності. Важливими для цього є умови розвитку ініціативності: позитивне ставлення учнів до ініціативності та ініціативним проявам, установка на прояв цієї якості, володіння способами організації ініціативної поведінки.

Доцільно говорити про ініціативну поведінку, в основі якої лежать суспільно значущі, егоїстичні або інші мотиви, коли дія відбувається на рівні раціональної поведінки (необхідні вольові зусилля, примус, моральний стимул для вчинення дії).

Ініціативність по-різному проявляється в різних сферах і видах діяльності (пізнавальної, ігрової, трудової, художньо-творчої тощо). У навчально-пізнавальній діяльності вона стимулює процес пізнання, суттєвим чином впливає на її усвідомленість і розвиває необхідні для даної діяльності властивості суб'єкта: цілеспрямованість, самостійність, відповідальність, наполегливість і т. п. Пізнавальна самостійність – якість, пов'язана з готовністю своїми силами просуватися в оволодінні знаннями. Психологія і педагогіка доводять, що пізнавальна самостійність є якість особистості, властивість продуктивної діяльності і фундамент саморозвитку, а також форма поведінки.

Однією з вікових особливостей студента молодших курсів є досягнення їм певної міри самостійності. Специфіка юнацької самосвідомості робить можливим формування самостійності (ініціативності) особистості в такій мірі, яка забезпечує усвідомлення нею своєї здатності до саморозвитку, породжує нове ставлення особистості до себе, своєї діяльності, спонукає її до саморозвитку і самонавчання.

Самонавчання дозволяє виявити ініціативність, оскільки студент молодших курсів вчить себе тому, що лежить за межами його навчальної діяльності, для здійснення особистісного зростання використовує свій власний потенціал. Самонавчання, народжуючись з самостійності як якості особистості і представляючи собою її вищий рівень в навчально-пізнавальній ді-

яльності, виступає одним з важливих параметрів прагнення до розвитку особистості своєї творчої активності.

Ініціативність як стійка і в той же час динамічна якість особистості забезпечує здатність продовжувати пізнавальну діяльність за межами заданої ситуації. Умовами розвитку творчої активності є домінування активного пізнавального інтересу у мотиваційній структурі особистості учня і творчий характер навчально-пізнавальної діяльності.

Ініціативність майбутнього професіонала видається в єдності двох взаємопов'язаних аспектів внутрішнього та зовнішнього.

Внутрішня сторона ініціативності пов'язана з рефлексивною і мотиваційною сферами, морально-вольовими зусиллями та розумовими діями, з пошуком найбільш ефективних способів досягнення намічених результатів і виражається в стійкому прояві творчого мислення як інтелектуального процесу створення нового, нестереотипного, як здатність продукувати ідеї та нестандартно їх втілювати; оригінальності як здатності особи народжувати безліч різноманітних, незвичайних і нестандартних ідей на основі віддалених асоціацій; допитливості як відкритості до всього нового і невідомого; уяви як створення нових образів згідно з творчими задумами; інтуїції як підсвідомого пізнання істини або ідеї на основі припущення, «внутрішнього голосу» і попереднього міркування як «творчого осяяння».

Зовнішня сторона досліджуваної якості особистості пов'язана з предметною діяльністю і характеризується постійним проявом в ній винахідливості, імпровізації та новаторства; прагненням до активного пошуку цікавої інформації та нових способів і методів діяльності, вирішення проблем, завдань; реалізацією творчих задумів та ідей в незвичайних і цінних продуктах діяльності; стійко проявляємо здатністю постановки і досягнення мети, діяльності без сторонньої допомоги.

Формування ініціативності студента молодших курсів здійснюється за умов його ціннісного розвитку, коли в процесі навчально-пізнавальної діяльності студент вибирає і вибудовує власну особистісно значущу систему цінностей, входить у світ знань опановує комунікативний та особистісний досвід, творчими засобами і методами вирішення наукових і життєвих проблем, відкриває рефлексивно-смісловий світ свого образу Я, несе емоційно-вольове навантаження. Виходячи з того, що статична модель ініціативності містить у собі блоки активності і самостійності, виділяється ще ряд наступних її компонентів:

- мотиваційно-ціннісний;
- когнітивний;
- емоційно-вольовий;
- креативно-діяльнісний [1].

Опора на ці компоненти ініціативності дозволяє визначити роль кожного з них в процесі особистісного і професійного розвитку учня, підібрати відповідні елементи предметної діяльності та види її змісту. Виділяються наступні рівні розвитку ініціативності:

Безініціативний рівень. Низька адаптивність, рефлексія відсутня мотивація до успіху не розвинена, яскраво виражена імпульсивність поведінки, що позначається на утриманні і формі висловлювань, ідей, пропозицій і викликає у однокурсників іронію, зауваження; це згодом веде до пасивності в навчанні, пізнавальної діяльності, а загалом – до зниження результативності діяльності і, отже, громадської цінності особистості. Досить виражена виконавська звична ініціативність, але вона дуже нестійка. Вольова ініціативність представлена слабо. Вона проявляється короточасно і, як правило, лише в тих видах діяльності, які подобаються. У важких ситуаціях такий студент байдужий, безініціативний, а при вимозі взяти активну участь у навчально-пізнавальній, ігровій та інших видах діяльності бурхливо реагує, афективно.

Формально-ініціативний рівень. Яскраво виражена виконавська ініціативність. В основному вона проявляється в добре знайомій діяльності, легко здійсненних ідеях, обмежується стереотипними діями, які не потребують значних зусиль.

Поведінка досить усвідомлено, імпульсивність при прояві ініціативності дає про себе знати вкрай рідко. Вольова активність і ініціативність слабо виражені. Проявляють ініціативу, але не отримавши підтримки викладача та однокурсників, студенти цього типу переходять до звичної діяльності. У позанавчальній діяльності воліють спокійні, не вимагають напруги заняття (кіно, телебачення, читання художньої літератури), пов'язані тільки з отриманням задоволення. Аморальні вчинки здійснюються ними рідко, але і суспільна цінність представників цього типу невелика: питома вага суспільно корисної діяльності занадто мала активність, ініціативність їх підтримується за допомогою постійної зовнішньої стимуляції. Деяка ініціативність спостерігається тільки в особисто значущій діяльності.

Ініціативний рівень. Це студенти молодших курсів з яскраво вираженою вольовою ініціативністю. Така ініціативність забезпечує їм подолання значних труднощів, досягнення висунутих ідей, знаходження оптимальних рішень. Їх ініціативність створює їм авторитет, вони користуються повагою серед одногрупників. Студенти цього типу здатні не слідувати стереотипами, виявляють в міру свого розвитку творчість, ініціативу. Їх імпульсивність знаходиться в підлеглому положенні. Студенти молодших курсів цього типу, як правило, проявляють цілеспрямованість, велику працездатність. Звичайно ж, у багатьох студентів в основі прояви вольової ініціативності лежить досить розвинена звична відтворююча ініціативність.

Становлення ініціативної особистості відбувається в процесі активного і свідомого освоєння нею дійсності. Процес формування ініціативності студентів молодших курсів складається з трьох етапів [2].

I етап – адаптивно-стимулюючий – спрямований на формування мотиваційно-ціннісного і когнітивного компонентів. Мета даного етапу – адаптація студентів молодших курсів в системі вищої освіти, активізація і стимулювання у студентів мотиву досягнення.

Під адаптаційною здатністю розуміється здатність людини пристосовуватися до різних вимог середовища (як соціальної, так і фізичної) без відчуття внутрішнього дискомфорту і без конфлікту із середовищем. Адаптація – передумова активної діяльності і необхідна умова її ефективності. У цьому полягає позитивне значення адаптації для успішного функціонування індивіда в тій або іншій соціальній ролі.

Необхідність процесу адаптації обумовлена певними факторами.

II етап – змістовно-процесуальний – спрямований на формування когнітивного і емоційно-вольового, а також на розвиток мотиваційно-ціннісного компонентів. Метою цього етапу є організація навчально-пізнавальної діяльності, що сприяє активному формуванню ініціативності у студентів молодших курсів. Основні завдання цього етапу – формування у студентів молодших курсів умінь активно включитися в навчальну діяльність, самостійно мислити, проявляти активність, розвивати самооцінку, досвід поведінки та емоційного реагування, долати труднощі, виконувати справу добре, якісно, покращувати результати своєї діяльності.

III етап – оціночно-рефлексивний – спрямований на створення умов для самореалізації, накопичення досвіду досягнень в навчально-пізнавальній діяльності, включення в творчу діяльність. Основним засобом реалізації цих цілей виступає ситуація узагальнюючого успіху. Ситуації такого типу доцільно конструювати в умовах командних змагань, колективно-творчих справ.

Таким чином, ініціативність студентів, яка є проявом інтересу особистості до навчально-пізнавальної діяльності, формою активності студента, заснована на необхідних вольових зусиллях, примусу, моральних стимулах діяльності.

Стаття не вичерпує всіх аспектів проблеми. Подальшого дослідження потребують розробка соціально-психолого-педагогічних методів формування ініціативності студентів молодших курсів у навчально-пізнавальній діяльності.

Література і джерела

1. Войсфельд М.И. Слабость инициативы (Безволие) : Исследование и лечение / М. И. Вайсфельд. – М. : Наука, 1985. – 148 с.
2. Ершов А. А. Взгляд психолога на активность человека / А. А.Ершов. – М. : Луч, 1991. – 157 с.

В статтє обоснована актуальность проблемы формирования инициативности студентов младших курсов, раскрыта сущность понятия «инициатива», ее взаимосвязь с волевыми качествами личности. Волевые действия делятся на простые (носят одноактный характер: цель – выполнение) и сложные (представляют собой сложный психологический акт, где между целью и выполнением в качестве промежуточного звена выступает рассуждения – действовать или воздержаться от действия, в каком направлении и какими средствами). Самообучение и организованная учебно-познавательная деятельность является условием формирования инициативности. Инициативность по-разному проявляется в различных сферах и видах деятельности (познавательной, игровой, трудовой, художественно-творческой и т.п.). Проанализировано модель инициативности, состоящая из компонентов: мотивационно-ценностный, когнитивный, эмоционально-волевой.

Ключевые слова: инициативность, волевые качества, уровни развития инициативности.

The article proves the topicality of the problem of formation of the initiative of students of younger courses, the essence of the notion «initiative», its relationship with the strong-willed qualities of the person. Strong-willed actions are divided into simple (are one-act in nature: the objective is to perform) and complex (is a complex psychological act, where between the target and implementation, as an intermediate link is reasoning – to act or refrain from acting, in what direction and with what resources). Self-directed and organized by the educational-cognitive activity is a condition for the formation of initiative. Initiative manifests itself differently in different spheres and types of activities (cognitive, play, work, artistic and creative, etc.). Analyzed model initiative, which consists of the components: motivational and values, cognitive, emotional-strong-willed, activity.

Key words: initiative, strong-willed qualities, the levels of development of initiative.

УДК 355.23; 811.11; 801.73

**НАВЧАННЯ КУРСАНТІВ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНИХ ТЕКСТІВ НА ЗАНЯТТЯХ
З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ**

Цвяк Лариса Вікторівна
м.Хмельницький

В статті обґрунтовується необхідність навчання майбутніх прикордонників інтерпретації професійно спрямованих текстів як особливому виду текстової діяльності на заняттях з німецької та французької мови. Формуються основні педагогічні умови, за яких формування у курсантів і слухачів умінь інтерпретувати іншомовні тексти буде результативним, а також основні рекомендації щодо відбору іншомовних текстів для навчання майбутніх фахівців інтерпретаційної діяльності. Пропонується комплекс дотекстових та післятекстових вправ для розв'язання такого завдання.

Ключові слова: професійно орієнтований текст, інтерпретаційна діяльність, слухачі нефілологічних факультетів, заняття з іноземної мови.

У наш час значно розширилося коло питань, пов'язаних з вивченням іноземної мови. Для вирішення деяких мовних проблем філологічні науки вступають у взаємодію з іншими науками. Завдяки такій взаємодії студенти-філологи мають можливість познайомитися із зразками духовної культури, збагатити свій кругозір і соціальний досвід, розвинути естетичний смак.

У наших попередніх публікаціях ми неодноразово підкресливали необхідність володіння іноземними мовами і слухачів нефілологічних факультетів та навчальних закладів, претендентів на одержання диплому за різними напрямками підготовки [13], [14]. Всі курсанти та слухачі-нефілологи Національної академії Державної прикордонної служби України імені Б.Хмельницького (НАДПСУ) обов'язково вивчають одну іноземну мову, а з дисципліни «Іноземна мова за професійним спрямуванням» складається державний екзамен. Професійно спрямована іншомовна освіта курсантів та студентів можлива за умови розвитку певних умінь (слухання, читання, письма, говоріння). В

процесі вивчення іноземної мови досить великого значення набуває робота з текстами різної тематики (побутової, суспільно-політичної, наукової). Формування у курсантів і студентів умінь інтерпретувати іншомовні тексти з використанням раціональної методики стає дедалі актуальнішою проблемою для сучасної системи підготовки спеціалістів вказаного профілю.

Вивчення спеціальної літератури дає можливість констатувати, що проблеми, пов'язані з інтерпретацією тексту, отримали детальну розробку в роботах сучасних вітчизняних та зарубіжних лінгвістів і літературознавців: Будагова Р.О. [1], Гальперина І.Р. [2], Нуждіної М.О. [8], Троянської О.С. [11], Хомицької А.М. [12], Жукової І.Р. [4]. Велика кількість наукових досліджень торкається як теоретичних, так і практичних питань інтерпретації тексту: Іванової Т.П. [6], Гончарової Є.О. [3], Полякова О.Г. [9], Мільруда Р.П. [7].

Актуальність нашого дослідження зумовлена тим, що недостатньо розробленими залишаються питання створення педагогічних умов та розробки методики навчання слухачів нефілологічних факультетів, у нашому випадку майбутніх офіцерів-прикордонників, що вивчають німецьку та французьку мову, інтерпретувати іншомовні тексти, потребує вирішення проблема розробки системи вправ, у якій реалізуються основні стратегії і прийоми цієї методики, а також проблема відбору іншомовних текстів для навчання майбутніх фахівців інтерпретаційної діяльності.

Метою нашого дослідження є обґрунтування необхідності навчання курсантів і слухачів інтерпретації професійно спрямованих текстів як особливого виду текстової діяльності та формування комплексу вправ для розв'язання такого завдання.

Об'єктом нашого дослідження виступає процес навчання майбутніх прикордонників роботі з професійними текстами іноземною мовою, а предметом ми обрали способи формування

Наукове видання

**НАУКОВИЙ ВІСНИК
УЖГОРОДСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ**

Серія

**ПЕДАГОГІКА
СОЦІАЛЬНА РОБОТА**

Випуск 27

Комп'ютерна верстка: Тополянський С.І.

Статті подані в авторській редакції